

بسم الله الرحمن الرحيم

درس آموزش زبان فارسی

جلسه: ۲۱

رشته آموزش ابتدایی

ورودی ۱۳۹۸

مدرس: سیده سعیده ابراهیمی

۳۱ طرح و روش املاي آموزشي براي کلاس اول ابتدائي

۱. **املا به کمک کتاب و تصاویر:** در این طرح متن املا را آماده کرده و از دانش آموزان می خواهیم تا ضمن نوشتن املا در صورت نیاز از کتاب یا تصاویر استفاده کنند.

لذا کتاب را نزد آن ها باز می گذاریم و تصاویر لازم را هم در دست خود می گیریم و هر موقع که نیاز شد به آن ها نشان می دهیم تا تداعی شود. این روش برای آموزش مراحل اولیه است و کم کم محدوده ی کار را تنگ تر می کنیم تا برای ارزشیابی واقعی آماده شوند.

۲. **املاي گروهی:**

الف) معلم و گروه ها: در موقع گفتن املا هر گروه دور هم جمع و از نوشته و فکر و آگاهی یک دیگر استفاده می کنند و به هم دیگر یاد می دهند. این کار آموزش هم سال به هم سال است که به نظریه ی سینر گوژی معروف است، به وجود می آید و خود یک کار مشارکتی و یاد دهی یاد گیری است.

ب) سرگروه و اعضاء: با تشکیل گروه سه نفره املا نوشته می شود که یک نفر متن را می خواند و یک نفر می نویسد و یک نفر نظارت می کند. این کار توجه و دقت آن ها را بالا می برد و یادگیری را به باور می رساند و بچه ها کم کم اعتماد خود را به دست می آورند و ترس آن ها ریخته شده و برای مراحل دیگر آماده می شوند.

ج) **املاي گروهی:** در هر گروه یک نفر به بقیه دیکته می‌گوید. برای مثال در یک گروه سه نفری یک نفر املا می‌گوید. یک نفر نظارت می‌کند و نفر سوم می‌نویسد.

د) **املاي گروهی:** دانش آموزان به گروه‌های سه یا چهار نفری تقسیم شده و هر کدام یک خط می‌نویسد.

ه) **املاي گروه به گروه دیگر:** هر گروه متنی را تهیه کرده برای گروه دیگر می‌خواند تا آن گروه بنویسد.

۳. **املاي تقریری:** معلّم متنی را که قبلاً تهیه کرده به تدریج قرائت می‌کند تا فراگیران بنویسند.

۴. **املاي ذهنی:**

الف) دانش آموزان متنی را بخواند و در پایان املاي آن را به تنهایی بنویسد. با استفاده از قدرت حافظه ی خودش به خودش املاء بگوید.

ب) کلماتی را پای تخته می‌نویسیم و دانش آموزان به کلمات با دقت نگاه می‌کنند و به ذهن می‌سپارند. سپس کلمات نوشته شده را از روی تخته پاک می‌کنیم. دانش آموزان با استفاده از قدرت حافظه خود کلمات را می‌نویسند.

۵. **املاء با کلمات پراکنده:** طبق این طرح می‌توانیم روی تخته تعدادی از کلمات متن را یا اضافه تر از آن را بنویسیم و بعد متن املا را شروع کنیم و از بچه‌ها بخواهیم تا ضمن املا نوشتن در صورت نیاز کلمه ی مورد نظر را پیدا کنند و صحیح آن را بنویسد. در این طرح دقت آن‌ها مهم است و تداعی آن در ذهن مؤثر است. جالب است که کم کم ملکه ذهن آن‌ها می‌شود و در نهایت نیاز آن‌ها به آن کم خواهد شد. تفکیک کلمات تا حدودی مشابه مورد توجه است مثل دارد و دارم. حالا به مثال زیر توجه کن: **تخته کلاس** **متن:**

بابا – در – دارد – بادام – انار – بابا آب دارد.

آمد – مادر – دارم – داد – سارا با مادر در باران آمد.

سارا – باران – امین – دوست – او با من دوست است.

من بادام دارم. امین انار بر می دارد.

۶. **املاي بچه ها به خانواده:** گه گاهی برای تنوع در کار تکالیف شب می توانیم متنی را از کتاب انتخاب کنیم یا متنی را تهیه کرده به بچه ها می دهیم و از آن ها بخواهیم تا به یکی از اعضای خانواده که کلاس بالاتر است یا اولیاء خود املا بگویند و بعد نتیجه را برای ما بیاورند. این خود یک همکاری و آموزش خانواده را به دنبال دارد. البته باید خانواده ها را در جریان گذاشت تا راه و روش نوشتن املا را با شرایط کتاب بنویسیم هماهنگ کنند. هدف یادگیری و مشارکت خانواده و آشنایی با روش کار است.

۷. **املاي بچه ها به معلم:** معلم در کلاس در فرصت لازم می تواند از گروه های کلاس بخواهد تا هر گروه یک جمله از کتاب بنویسیم آماده کنند به معلم املا بگویند و معلم روی تخته کلاس بنویسد. معلم می نویسد و دانش آموزان با دقت نگاه می کنند در بعضی موقع اشتباهی که باعث بد آموزی نشود مثلاً جا انداختن حرفی را معلم انجام تا دقت آنها را بسنجد. کسانی که دقت بیش تری دارند تشویق می کند. این عمل موجب دقت و یا تقلید بچه در موقع نوشتن می شود.

۸. **املاي سفره ای یا در فضا:**

الف) سفره ای که بچه ها در حیاط روی خاک یا با گچ در کف مدرسه یا کلاس املا می نویسند. میز شنی در این روش کار آمد است.

ب) سفره ای: دانش آموزان به صورت گروهی بر روی سفره های نایلونی با استفاده از ماژیک وایت برد یا انگشت و گواش املاء می نویسند.

ج) در فضا: که می توانیم ۲ نفر از بچه ها را جلو کلاس آورده و پشت به بچه ها به ایستد و در فضا جمله ای را بنویسند. این عمل نوعی آموزش فارسی برای تجسم ذهنی کلمه است.

۹. املای کارتی:

الف) مثلاً ۲۰ کلمه را روی کارت هایی می نویسیم و به طور پراکنده روی میز قرار می دهیم و از دانش آموزان می خواهیم تا گروهی یا فردی جمله ی مورد نظر ما را مرتب کنند که خود یک نوع جمله سازی با رعایت نکات دستوری است.

مثال: او.....در.....باران.....آمد

من.....انار.....دارم

ب) معلّم تعدادی کلمه روی کارت می نویسد و جلوی کلاس نصب می کند و آن ها را می خواند و بعد جمع می کند و از دانش آموزان می خواهد که کلماتی را که به خاطر دارند بنویسند.

معلّم می توان املا را بر روی چندین کارت بنویسد و این کارت ها را بین گروه ها تقسیم کند تا تمام گروه ها کارت ها را ببینند و سپس کارت ها را جمع کرده و از روی آن ها دیکته بگوید.

۱۰. املای کامل کردنی:

الف) در این طرح متن شماره ی یک را برای مثال می دهیم تا چند بار بخوانند و متن شماره ی دو که همان متن است با بیان ما و راهنمایی ما بدون حضور متن شماره ی یک کامل کنند.

متن یک

متن دو

من درس دارم.

من.....دارم.

او در را بست.

او در را.....

بابا با اسب آمد.

بابا با.....

مادر در باران آمد.

مادر درآمد.

امیر میز دارد.

امیر.....دارد.

سارا با برادر بود.

سارا.....بود.

ب) معلم تعداد لغاتی مثلاً ۲۰ کلمه که دارای ارزش املائی هستند را انتخاب می‌کند و سپس جای آن‌ها را در متن آماده شده جهت تکثیر خالی می‌گذارد. آن‌گاه متن کامل را خودش می‌خواند و دانش‌آموزان جاهای خالی را با توجه به قرائت معلم پر می‌کنند. می‌توان کلماتی را انتخاب کرد و حروفی را از کلمه جا انداخت ، دانش‌آموزان کلمات را کامل کنند.

۱۱. **املا با ضبط و صوت:** ضبط متن املاء بر روی نوار و پخش آن در کلاس درس یا منزل جهت نوشتن متن املاء.

۱۲. **املا آبکی:** دانش‌آموزان پایه‌های اول و دوم می‌توانند با استفاده از قوطی مایع ظرفشویی که داخل آن آب ریخته‌اند روی زمین املا بنویسند.

۱۳. **املا ماسه ای:** روی تخته شن یا زمین شنی با چوب املا بنویسند.

۱۴. **املا لمسی:** دانش‌آموزی روی کمر دوست خود با انگشت بنویسد و نفر جلویی کلمه را تشخیص داده و روی کاغذ بنویسند.

۱۵. **املا بدون نقطه یا تشدید یا لغات ناقص:** می‌توان متن املائی را به صورت تایپ بدون نقطه، بدون تشدید و یا به صورت لغات ناقص به دانش‌آموزان داد تا آنان در جای مناسب نقطه بگذارند یا تشدید قرار دهند و یا لغات ناقص را کامل کنند.

۱۶. **املا به کمک حافظه ی کوتاه مدت:**

متن یا پاراگرافی را انتخاب می کنیم بچه ها دوسه بار می خوانند وبعد کتاب را می بندیم و می گوییم حالا هر چه به یاد دارید بنویسید، دوباره متن یا پاراگراف درس دیگری را انتخاب می کنیم و هم چنین عمل تکرار می شود. هدف املا نویسی، نگارش و ارزشیابی سریع از آگاهی و درک بچه می باشد.

۱۷. املاي پایه تخته:

الف: جمله یا کلمه گفته می شود و آنها به کمک حافظه ی خود یا به کمک جدول حروف و جدول ترکیب بنویسید.

ب: متنی را روی تخته بنویسیم و بعد چند کلمه ی آن را پاک کنیم یا کل آن را بخواهیم تا دانش آموزی آن را بنویسد. البته باید متن جمله یا کلمات حذف شده را خواند و راهنمایی کرد.

۱۸. **املاي کلیدی:** (۱) جدولی را به شرح زیر می دهیم و حروفی را به عنوان کلید قرار می دهیم و از آن ها می خواهیم جلو آن هر چند کلمه یادشان می آید که صدای اوّل آن ها این شکل است بنویسند. باید ۲۰ کلمه شود و بعد به آن ها نمره می دهیم. هدف یاد آوری کلمات شروع با حرف های مدنظر که تا حالا خوانده اند.

آ

ا

ب

س

د

۱۹. املاي کلیدی: (۲)

از دانش آموزان می خواهیم تا بر اساس کلید کلماتی که این هجا که در آن بکار رفته بنویسند.

هدف یاد آوری کلمات خوانده شود. در کتاب و کلاس است.

با

ما

تا

دا

سا

نا

۲۰. املاي کليدي: (۳)

جمله های نا تمامی را می دهیم تا بر اساس کتاب یا به نظر خود کامل کنند. این جمله ها را از متن دو یا سه درس انتخاب می کنم. اول از آن ها می خواهیم تا روی آن متن بخوانند بعد این طرح را عمل می کنم.

هدف تقویت املا و جمله نویسی و رعایت نکات دستوری جمله است.

مادر در.....

من انار.....

بابا با.....

او.....

۲۱. املاي کسب توانمندی: در پایان هر سه هفته یا یک ماهی یک املاي مستقل می گیریم تا بدانیم تا چه حد رشد کرده اند و آن را ملاک قرار داده و طرح و روشهای مؤثر را عمل می کنیم.

۲۲. **املای سنگی** - دانش آموزان در حیاط مدرسه کلمات گفته شده معلم را با سنگ روی زمین می نویسند.

۲۳. **کلمه گم شده**: چند کلمه را به صورت صحیح روی تابلو می نویسیم، به دانش آموزان می گوییم که به کلمات توجه کنند. یکی از دانش آموزان را از کلاس بیرون می فرستیم و یکی از کلمات را پاک می کنیم تا وقتی دانش آموز وارد کلاس شد، حدس بزند کدام کلمه پاک شده است و آن را مجدداً بنویسد.

۲۴. **نوبت کیه؟**: در این روش بخش های هر کلمه و یا ترکیب ها را در کارت هایی نوشته و به دانش آموزان داده می شود. آموزگار کلمه ای را نام می برد. هر دانش آموزی که با کارت هایی که در دست دارد و می تواند کلمه را بسازد بیرون می آید. یکی دیگر از دانش آموزان به صورت انتخابی یا داوطلب آن کلمه را روی تخته کلاس می نویسد.

۲۵. **اسم - فامیل**: این همان بازی قدیمی است، با این تفاوت که ستون ها کم تر است. در ضمن صدای اول کلمه مورد نظر چاپ شده است.

۲۶. **املای مشارکتی**: در این روش املاگویی باید هر گروه یک جمله را آماده می کند و به ترتیب برای کلیه دانش آموزان کلاس دیکته می کند. باید به این نکته توجه داشت که، در هر گروه یکی از اعضا جمله را می گوید و دیگر اعضا می نویسند. یکی از اعضا نیز می تواند به عنوان ناظر درست نویسی جمله گروه را کنترل کند.

۲۷. **روش مسابقه ای**: املا به روش مسابقه ای روش دیگری از نحوه املا گفتن به شمار می رود. در این روش چند دانش آموز تقریباً هم سطح انتخاب می شود. ابتدا تخته ی کلاس را به دو یا سه قسمت تقسیم می کنیم و سپس کلمه یا جمله ای توسط معلم گفته می شود.

۲۸. **املاي جای خالی:** این روش به دو صورت حذف کامل کلمه یا حذف بخشی از کلمه به صورت حروف قابل اجراست، بدین صورت که در یک متن از پیش تهیه شده بعضی از کلمات یا حروف را جا می اندازیم، سپس از روی متن برای کلاس می خوانیم و حتی کلمه ای هم که جا افتاده است توسط معلّم قرائت می شود. دانش آموزان پس از شنیدن کلمه جای خالی را پر می کنند.

۲۹. **املاي تصویری:** الف) تصاویر نیمه مجسم: دانش آموزان باید واژه ها متناسب با هر تصویر را زیر آن بنویسند.

ب) اجسام مجسم: تعدادی از وسایلی که دانش آموزان نوشتن کامل آن را آموخته اند روی میز می چینیم، تا دانش آموزان به صورت فردی یا با مشورت هم و به صورت گروهی املاي آن وسایل را بنویسند.

۳۰. **املاي مشورتی:** در این روش اعضای گروه در ساخت جمله و یا متن کامل املا شرکت فعال دارند. می توانیم کلماتی را در اختیار گروه ها گذاشته تا با هم فکری جمله های معنی دار و کامل بسازند.

استفاده از خمیرهای بازی در دیکته: هر گروه از دانش آموزان حروف یا کلمه ای را با خمیر بازی درست می کنند و در معرض دید دیگر گروه ها قرار می دهند.

۳۱. **املاي صوتی:** در این روش متن املا از شب قبل توسط معلم روی نوار کاست ضبط می شود. موقع املا این نوار در کلاس پخش می شود تا کودک متن را بنویسد. نکته ای که در این جا قابل ذکر است، متن ضبط شده نباید سریع و بدون تکرار باشد. هم چنین برای تنوع بیشتر می توان از صدای فرد دیگری برای انجام این کار کمک گرفت.

